

Mórchéimeanna Dul chun Cinn don Léitheoireacht

*a luath	Pléann an páiste le téacsanna**. Aithníonn agus léirmhíonn sé/sí siombailí, comharthaí agus/nó téacsanna** a bhfuil taithí aige/aici orthu. Cuimhníonn an páiste ar rudaí agus é/í ag úsáid cumarsáid bhriathartha nó neamhbhriathartha.
a	Taitníonn sé leis an bpáiste a bheith ag súgradh le leabhair agus ag glacadh páirte i rainn do pháistí. Baineann sé taitneamh as bheith ag féachaint ar leabhair, bheith ag éisteacht leo agus iad a láimhseáil. Baineann an páiste brí áirithe as pictiúir agus lógónna, comharthaí agus focail aitheanta. Seicheamhaíonn sé scéalta aitheanta nó taithí trí úsáid a bhaint as rudaí, marcanna nó mímeanna chun díriú ar 2-3 phríomhphointe/phríomhimeacht.
b	Léiríonn an páiste iompraíocht atá cosúil le léitheoireacht sa súgradh agus baineann taitneamh as a bheith ag éisteacht le scéalta agus le dánta, páirt a ghlacadh i rainn do pháistí, agus a bheith ag spraoi le teanga i dtomhais agus i ngreanntaíocht. Tuigeann an páiste go mbaineann teachtaireachtaí le cló agus go n-insíonn an téacs** an scéal céanna gach uair a léitear é. Aithnítear roinnt focal pearsanta agus aitheanta agus roinnt litreacha aitheanta. Úsáideann sé focail agus frásaí nua sa léitheoireacht éiritheach a léiríonn an múinteoir.
c	Tosaíonn an páiste ag déanamh comhcheangail idir litreacha agus fuaimeanna agus aithnítear roinnt focal ardmhnicíochta. Tarraingíonn siad ar a n-eispéireas pearsanta, eolas agus cuimhne nuair atá 'léitheoireacht' téacs** á roinnt acu, bídis leo féin nó i gcomhlúadar daoine eile. Samhlaíonn an páiste íomhánna agus iad ag éisteacht le scéal nó le téacs** faisnéise a léitear os ard, roinntear freagairtí agus pléann le daoine eile. Tuigeann sé roinnt bunghnásanna cló agus aithnítear focail ríme.
d	Úsáideann an páiste roinnt scileanna láimhseála leabhair agus aithnítear níos mó gnásanna bunúsacha cló. Fuaimníonn agus ainmníonn sé litreacha na haibítire Gaeilge. Tosaítear ag deighilt agus ag cumasc roinnt fuaimeanna i bhfocail, aithnítear roinnt patrún coiteann litreacha agus gineann focail ríme. Léann an páiste réimse focal ardmhnicíochta agus léiríonn an difear idir guta fada agus guta gairid agus consan leathan agus caol sa léitheoireacht. Úsáidtear roinnt ciúnna comhthéacs agus pictiúrtha chun cabhrú le tuiscint. Déanann sé/sí mionathruithe ar thuair i bhfianaise eolais nua agus léirítear tuiscint trí phlé a dhéanamh ar na téacsanna** atá léite.

*tá 'a' luath dírithe ar pháistí atá faoi mhíchumas foghlama ginearálta diagnóisithe. D'fhéadfaidís a bheith ar mhórchéimeanna níos airde (e.g: a-d), ag brath ar an réimse agus ar a gcuid buanna agus riachtanas.

** tagraíonn 'téacs' do gach táirge úsáid teanga ó bhéal, gothaí, téacs scríofa, téacs amhairc agus téacs digiteach.

Gné	Toradh Foghlama: Uimhir agus lipéad	*a luath Gníomh an pháiste...	a Gníomh an pháiste...	b Gníomh an pháiste...	c Gníomh an pháiste...	d Gníomh an pháiste...
Cumarsáid	1. Rannpháirtíocht	Léiríonn an páiste go bhfuil sé/sí gafa le téacsanna** agus ag baint taitneamh astu.	Taitníonn gníomhaíochtaí ina léitear os ard leis an bpáiste, labhraíonn sé/sí faoi léaráidí agus léann i suíomhanna súgartha.	Taitníonn gníomhaíochtaí ina léitear os ard leis an bpáiste, labhraíonn sé/sí faoi léaráidí agus léann i suíomhanna súgartha.	Taitníonn gníomhaíochtaí ina léitear os ard leis an bpáiste, aithníonn sé/ sí mionsonraí i léaráidí agus comhroinneann a léirmhíniú orthu sin. Úsáideann léitheoireacht a bhfuil níos mó cuspóra léi i suíomhanna súgartha.	Ina aonar agus i gcomhar le daoine eile taitníonn sé leis an bpáiste bheith ag éisteacht le réimse seánraí, á léamh agus á bh osrú, agus comhroinneann sé/sí a léirmhíniú ar bhrí atá le fáil i léaráidí agus i dtéacs** araon.

Tuisceint	2. Inspreagadh agus rogha	Roghnaíonn an páiste féachaint ar leabhair.	Piocann an páiste suas leabhair, breathnaíonn orthu agus roghnaíonn na cinn is fearr leis.	Roghnaíonn an páiste agus téann i ngleic le téacsanna** go neamhspleách agus le daoine eile, ar mhaithe le sult agus le spéis.	Roghnaíonn an páiste na leabhair is fearr leis as réimse seánraí, baineann taitneamh astu agus cuireann na cinn is fearr leis in iúl.	Comhroinneann an páiste go follasach na cúiseanna atá taobh thiar de na leabhair a roghnaigh siad.
	3. Gnásanna cló <i>o Tréithe Breise – Gaeilge</i>	Láimhseálann an páiste leabhair agus é/i ag taispeáint go bhfuil taithí aige/aici ar a bheith ag láimhseáil leabhar.	Tuigeann an páiste go mbaineann brí le cló, cosúil le comharthaí, lógónna, pictiúir agus focail.	Tuigeann an páiste go mbaineann brí le léaráidí i leabhair.	Aithníonn an páiste litreacha a bheith difriúil le siombailí eile agus léann ó chlé go deas, ó bhun go barr, leathanach ar leathanach agus aithníonn pictiúir i leabhair.	Léiríonn an páiste go bhfuil comhfhreagairt aon le haon idir focail scríofa agus focail labhartha, aithníonn litreacha, focail, abairtí, ceannlitreacha agus lánstadanna agus taispeánann clúdach, teideal agus údar leabhair. Aithníonn an páiste go bhfuil sintí fada sa Ghaeilge a léiríonn fad.
	4. Feasacht fhóineolaíoch agus fhóinéimeach	Sainaitníonn an páiste fuaimneanna a bhfuil taithí aige/aici orthu.	Aithníonn an páiste fuaimneanna aitheanta agus taitníonn sé leo a bheith ag éisteacht	Taitníonn sé leis an bpáiste bheith ag comhlánú línte atá ar iarraidh as rainn	Aithníonn agus gineann an páiste focail ríme agus aithníonn túsfhoghar agus	Cumascann an páiste túsfhoghar agus foghar deiridh agus comhaireann,

	<p><i>9 Tréithe Breise – Gaeilge</i></p>		<p>le rainn do pháistí agus á n-aithris in éineacht le daoine eile.</p>	<p>do pháistí agus aithníonn fuaimeanna litreacha aitheanta.</p> <p>Tugann an páiste aird ar rím agus ar rithim. Aithníonn an páiste focail mar aonaid fuaime laistigh d’abairtí. Léiríonn an páiste ábaltacht rithim a bhualadh amach.</p> <p>Eolas ar rím a úsáid le léirithe éagsúla den fhuaim chéanna (foirmeacha malartacha den fhuaim) a léamh ag deireadh focal (í/aí/uí).</p> <p>Tuiscint a léiriú ar athruithe ar fhuaimneanna i bhfocail, i.e., séimhiú agus urú.</p>	<p>foghar deiridh.</p> <p>Déanann an páiste idirdhealú idir dhá fhuaim ó bhéal.</p> <p>Léiríonn an páiste tuiscint ar athruithe ar fhuaimneanna i bhfocail.</p>	<p>deighleann, fuaimeanna agus cumascann siollaí i bhfocail labhartha.</p> <p>Aithníonn an páiste fuaimeanna tosaigh, meánacha agus deiridh i bhfocail a bhfuil trí fhóinéim iontu agus deighleann agus cumascann focail labhartha a bhfuil dhá, trí, ceithre agus cúig fhóinéim iontu.</p>
--	--	--	---	--	---	---

	<p>5. Fónaic agus aithint focal</p>	<p>Léiríonn an páiste go n-aithníonn agus go dtuigeann sé/sí siombailí, comharthaí, lógónna, focail a bhfuil taithí aige/aici orthu, litreacha nó amharcléiriú ar rudaí.</p>	<p>Aithníonn an páiste roinnt litreacha óna ainm féin agus aithníonn roinnt focal agus lógónna atá sa timpeallacht bunaithe ar a gcruth.</p> <p>Léirmhíonn an páiste comharthaí agus siombailí thart timpeall air nach litreacha iad.</p>	<p>Aithníonn agus ainmníonn an páiste litreacha aitheanta cosúil leo sin ina ainm féin agus sa timpeallacht agus aithníonn roinnt focal pearsanta chomh maith le focail aitheanta eile.</p> <p>Nascann an páiste comharthaí nó ainmneacha clóite a bhfuil taithí aige orthu le rudaí nó le daoine.</p> <p>Aithníonn an páiste roinnt cosúlachtaí agus difríochtaí idir péire pictiúr/ rudaí.</p>	<p>Aithníonn, ainmníonn agus fuaimníonn an páiste roinnt litreacha sa chás íochtair agus sa chás uachtair, agus tosaíonn ar fhóinéimí a chumasc.</p> <p>Aithníonn an páiste roinnt focal ardmhnicíochta i gcomhthéacsanna aitheanta agus úsáideann litir nó dhó, go minic an chéad cheann agus an ceann deiridh, chun focail eile a aithint.</p> <p>Úsáideann an páiste ciúnna pictiúrtha chun roinnt focal a léamh.</p> <p>Tosaíonn an páiste ag ceangal litreach/litreacha (graiféimí) le</p>	<p>Aithníonn agus fuaimníonn an páiste gach litir sa chás íochtair agus sa chás uachtair, aithníonn fuaimneanna gutaí gearra agus fada, cumascann fóinéimí agus aithníonn roinnt patrún coiteann litreacha i gcás na 38/42 bunfhuaim Ghaeilge.</p> <p>Léann an páiste réimse Focal ardmhnicíochta agus léann abairtí gearra simplí.</p> <p>Úsáideann an páiste ciúnna ó phictiúir agus ó abairtí chun léamh.</p> <p>Tosaíonn an páiste ag comhceangal litrithe malartacha leis na</p>
	<p><i>9 Tréithe Breise – Gaeilge</i></p>					

					<p>fuaim - ag díriú ar an litriú simplí/coitianta i gcás na 38/42 bunfhuaim Ghaeilge, ag brath ar chanúintí.</p> <p>Tosaíonn an páiste ag aithint gutaí fada agus gutaí gairide.</p> <p>Tosaíonn an páiste ag aithint consain ag aithint consain chaola ó chonsain leathana.</p>	<p>bunfhuaimneanna Gaeilge.</p> <p>Déanann an páiste idirdhealú idir gutaí fada agus gutaí gairide.</p> <p>Aithníonn an páiste consain chaola ó chonsain leathana i Gcomhthéacs focal.</p> <p>Aithníonn an páiste roinnt focal ina bhfuil roinnt focal ina bhfuil guta cúnta.</p> <p>Úsáideann an páiste ciúnna óna theanga labhartha dhúchais féin.</p>
6. Foclóir léitheoireachta			Éisteann an páiste leis an múinteoir ag fuaimniú focail agus frásaí nua a bhíonn ag teastáil chun téacsanna** a léitear dó a thuiscint, agus déanann spraoi le roinnt acu sa léitheoireacht	Sealbhaíonn an páiste stór focal nua agus é/í ag éisteacht le réimse téacsanna** a léitear os ard agus déanann focail agus frásaí nua a athrá sa léitheoireacht éiritheach.	Sealbhaíonn an páiste stór focal nua agus é/í ag éisteacht leis an múinteoir ag fuaimniú focail agus frásaí nua agus léiríonn roinnt tuisceana de réir a chéile.	Sealbhaíonn an páiste focail agus frásaí nua ó réimse téacsanna** teagaisc agus neamhspleácha agus ón múinteoir agus labhraíonn ar an mbrí atá leo.

	<p>o <i>Tréithe Breise</i> – <i>Gaeilge</i></p>		<p>éiritheach agus é/i á rá arís is arís eile.</p>		<p>Éisteann an páiste le focail/ frásaí óna gcanúint féin.</p>	<p>Úsáideann an páiste roinnt focal nua mar fhreagairt ar théacsanna**.</p> <p>Sealbhaíonn an páiste focail/frásaí nua ó bheith ag éisteacht leis an teanga á abhairt I gcomhthéacsanna difriúla agus ag cainteoirí eile Gaeilge seachas an múinteoir.</p> <p>Éisteann an páiste le focail/ frásaí óna gcanúint féin agus ó chanúintí eile sa léitheoireacht.</p> <p>Tosaíonn an páiste ag aithint difríochtaí idir teanga labhartha agus teanga i gcló.</p>
--	---	--	--	--	--	--

Fiosrú agus úsáid

<p>7. Cuspóir, seánra agus guth</p>		<p>Taitníonn sé leis an bpáiste a bheith ag éisteacht le scéalta, rann agus dánta á léamh ag daoine eile agus cuireann sé/sí in iúl cé na cinn is fearr leo.</p>	<p>Taitníonn sé leis an bpáiste a bheith ag éisteacht le seánraíð difriúla agus cuireann siad tosaíochtaí agus tuairimí in iúl agus súgraíonn le teanga i rann, tomhais, greanntaíocht, focail gan bhrí agus amhráin.</p>	<p>Taitníonn sé leis an bpáiste a bheith ag éisteacht le seánraíð éagsúla agus ag freagairt dóibh, lena n-áirítear téacsanna** faisnéise, agus úsáideann teanga go spráúil samhlaíoch i scéalta pearsanta.</p> <p>Léiríonn an páiste tuiscint ar chuspóir na léitheoireachta, i gcomhthéacs súgartha mar shampla.</p>	<p>Taitníonn sé leis an bpáiste a bheith ag léamh réimse scéalta, rann, dánta agus téacsanna** neamhfhicsin agus tosaíonn ag déanamh idirdhealú idir scéal agus dán nó rann.</p>
<p>8. agus 9. Tuiscint</p>		<p>Cuireann an páiste scéal a léigh sé/sí nó eispéireas pearsanta in ord agus é/í ag úsáid 2-3 mharc, líníocht nó mhím.</p> <p>Aimsíonn an páiste rudaí ar leith i scéalta a léitear dóibh agus</p>	<p>Cuireann an páiste príomhimeachtaí in ord agus é/í ag úsáid líon beag pictiúr.</p> <p>Déanann an páiste tuair faoi scéal i bhfianaise a bhfuil ar an gclúdach tosaigh agus na léaráidí taobh</p>	<p>Tosaíonn an páiste ar thábhacht an eolais a chinneadh agus athinsíonn príomhphointí scéil in ord.</p> <p>Tuarann an páiste an scéal/topaic bunaithe ar an teideal, agus</p>	<p>Éisteann an páiste le scéalta, dánta agus téacsanna** faisnéise agus athinsíonn na Príomhphointí agus iad in ord go pointe áirithe.</p> <p>Leasaíonn an páiste tuair i bhfianaise eolais</p>

			<p>freagraíonn go neamhbhriathartha agus/nó go briathartha do ráitis agus do cheisteanna simplí faoi príomhimeacht nó faoi príomhcharachtar.</p>	<p>istigh sula léann an múinteoir é agus le linn a léite.</p> <p>Déanann an páiste naisc idir na pointí i scéal agus é ag éisteacht leis an múinteoir á léamh agus baineann sé/sí tátail.</p> <p>Tugann an páiste freagra go neamhbhriathartha agus/nó go briathartha ar scéalta agus dánta simplí agus cuireann agus freagraíonn ceisteanna faoi na príomhimeachtaí agus na príomhcharachtair.</p>	<p>cruthaíonn íomhánna ina intinn agus é/í ag éisteacht leis an múinteoir ag léamh scéil nó téacs** faisnéise.</p> <p>Athinsíonn an páiste scéalta aitheanta go cruinn agus le príomhshonraí agus cuireann ceisteanna faoi imeachtaí, carachtair agus suíomh.</p> <p>Léiríonn an páiste roinnt tuisceana ar théacsanna** faisnéise a léann an múinteoir os ard.</p>	<p>nua agus baineann tátail le linn dó a bheith ag éisteacht le scéalta nó téacs** faisnéise.</p> <p>Athinsíonn an páiste ó bhéal na príomhphointí faisnéise I dtéacs** léiritheach.</p> <p>Le daoine eile, léann agus pléann an páiste scéalta, dánta, teoracha simplí agus téacsanna** faisnéise agus léiríonn tuiscint.</p> <p>Léiríonn an páiste an cumas chun an scéal a shamhlú in íomhánna agus é ag éisteacht leis trína thuair agus a thátail a mhionathrú i rith an scéil agus tríd an scéal a athinsint.</p>
--	--	--	--	---	---	---

	<p>10. Líofacht agus féincheartú</p>		<p>Ionramhálann an páiste leabhair agus glacann páirt i ngníomhaíochtaí grúpa le téacsanna** a bhfuil cur amach aige orthu.</p> <p>Tosaíonn an páiste ag leanúint threo na léitheoireachta lena shúile agus tugann faoi deara é nuair a chasann an duine atá ag léamh an leabhair dó an leathanach.</p>	<p>Tuigeann an páiste go n-insíonn téacs** an scéal céanna gach uair a léitear é.</p> <p>Leanann an páiste treo na léitheoireachta lena shúile agus tugann faoi deara na línte a léitear dó agus duine eile ag léamh leabhair dó.</p>	<p>Aithníonn an páiste nuair a fhágtar focal ar lár nó a léitear mícheart é agus téacs** á léamh dó a bhfuil a lán athrá ann agus a bhfuil cur amach aige air cheana.</p> <p>Tosaíonn an páiste ag leanúint pictiúr agus focal, agus a mhéar nó uirlis éigin in úsáid aige.</p>	<p>Bíonn luas éasúnta faoin bpáiste agus é/í ag léamh patrúin teanga a thagann aníos arís is arís eile agus ag léamh roinnt focal atá feicthe aige cheana.</p> <p>Léann an páiste téacsanna** focal ar fhocal agus é/í ag leanúint na bhfocal lena mhéar nó le huirlis éigin agus athléann sé/sí téacsanna** a bhfuil cur amach aige orthu nó atá ar leibhéal neamhspleách le cabhair ó léaráidí, ag cur lena líofacht ar an gcaoi sin.</p> <p>Ceartaíonn an páiste é/í féin trí úsáid a bhaint as leideanna pictiúrtha, fuaimne, amhairc agus comhthéacs.</p>
--	--	--	---	---	---	--

◊ Tagraíonn seánra do réimse foirmeacha scríofa agus labhartha d'fhonn athinsint, míniú, siamsaíocht a chur ar fáil, eolas a chur ar fáil, treoracha a thabhairt, insint, áiteamh agus údar a thabhairt le tuairimí.